

Hälsovådliga ämnen i inomhusmiljön

2018-07-16

Arbetet, 12 februari 2018: *Ofarlig färg gör fler sjuka*

Lita inte på vad som står på burken. All ofarlig vattenbaserad målarfärg innehåller konserveringsmedel som kan orsaka livslång allergi vid hudkontakt, visar forskning.

Jan – Åke Öberg, Målarfacket: två medlemmar, en 26-åring som tvingats byta yrke och en 51-åring som blivit så sjuk att han måste hålla sig borta från sitt gamla jobb för all framtid på grund av de problem som kontaktallergin med de vattenbaserade färgerna som innehåller konserveringsmedel åsamkat honom. Och har man en gång blivit överkänslig mot ett konserveringsmedel kommer man alltid att vara det. De flesta konserveringsmedel är allergiframkallande vid hudkontakt och många är mycket starkt allergiframkallande. Eftersom användningen av konserveringsmedel i olika produkter har ökat explosionsartat de senaste decennierna ökar även allergibesvären i befolkningen. – Vi ser det på hudkliniker och arbets- och miljömedicinska kliniker även i Sverige: Förekomsten av allergibesvär från MI-exponering via målarfärg ökar explosionsartat, säger Carola Lidén.

LT, en del av mittmedia: ”Hon fick sluta som målare-blev allergisk mot färgen”. Alexandra Dahlberg är bland de första i Sverige att bli klassad allergisk mot målarfärg och tapetklister. Nu har hon tvingats sluta jobba som målare. Efter flera års utbildning och arbete inom yrket måste hon lämna det. Anledningen är att hon utvecklat en kontaktallergi mot etylendiamin, som finns i konserveringsmedlet i målarfärg och tapetklister. Det var under 2014 som Alexandra började misstänka att hon hade kontaktallergi. Blåsorna som kliade och sved på händer och underarmar försvann när hon var ledig och kom tillbaka när hon började jobba. Hon kontaktade företagshälsovården som hjälpte henne vidare till Arbets- och Miljömedicin. Trots att Alexandra har använt skyddsmundering och handskar har hon drabbats av kontaktallergi orsakad av den vattenbaserade färgen. Riktvärdet är högre på målarfärg och tapetklister, varför ämnet inte behöver räknas upp i innehållsförteckningen och är därför svårare att undvika.

Det kan ta lång tid att utveckla allergi mot dessa ämnen, men väl drabbad tål man ingen hudkontakt med konserveringsmedlen, som finns i en lång rad vardagsprodukter som tvål, schampo och diskmedel

Dessutom visar studien att det inte går att lita på färgburkarnas märkning. Säkerhetsdatablad och märkning stämde inte med innehållet och uppgifterna var ofta felaktiga eller vilseledande, konstaterar en forskargrupp. I dag räcker det med en varning om att färgburken innehåller allergiframkallande ämnen. – färgtillverkarna förefaller blanda i flera olika medel som vart och ett håller sig under en viss

halt, allt för att slippa märka upp produkten säger Carola Lidén, professor och läkare på Karolinska Institutet.

Det är lag på att företag som använder hälsofarliga kemiska produkter ska få säkerhetsdatablad från leverantören och att produkterna ska vara märkta. Det ska stå vilka farliga ämnen (över en viss halt) på vilket sätt de är farliga och hur man ska skydda sig.

Vad är det då som hindrar färgindustrin från att varna användare för riskerna? – Stora ekonomiska intressen, säger Carola Lidén, Industrin vill vanligen ge så lite information om innehåll och risker som möjligt. De flesta konserveringsmedel är allergiframkallande vid hudkontakt och många är mycket starkt allergiframkallande. Eftersom användningen av konserveringsmedel i olika produkter har ökat explosionsartat de senaste decennierna ökar även allergibesvären i befolkningen. – Vi ser det på hudkliniker och arbets- och miljömedicinska kliniker även i Sverige: Förekomsten av allergibesvär från MI-exponering via målarfärg ökar explosionsartat, säger Carola Lidén.

Centrum för Arbets och Miljömedicin: den som vistas i nymålade lokaler eller jobbar med att slipa nymålade väggytor kan också få hudbesvär genom luftburen exponering som orsakas av färg innehållande konserveringsmedel. Viktigt är också att ha heltäckande skyddskläder när man jobbar med färg som innehåller konserveringsmedel eftersom bara hudkontakt kan ge allergiska reaktioner och eksem. Även tapetklister och golvljm som är vattenbaserade kan innehålla olika former av konserveringsmedel. Dessutom tillsätts kemikalier i betong för att bland annat påskynda torktiden så att man kan bearbeta yttskiktet.

Börje Wigströms kommentar: Tiden det tar för konserveringsmedel att avdunsta från en nymålade vägg kan ta från ett antal veckor till några månader. Viktigt är också hur stora ytor som målas, hur många strykningar som har gjorts och vilken sorts färg man har använt. Om man vill veta något om lokalen eller bostadens VOC-halt kan man göra en kemisk luftanalys som kan ange när nivåerna av de kemiska ämnena har kommit ner i så låga nivåer att risken för påverkan inte finns.

Dalademokraten: trots att det i flera år har varit känt att konserveringsmedel i färger och tapetlim som är allergiframkallande finns det i allmänhet inga varningar om det. De halter som används i målarfärg i dag är för höga. Samma konserveringsmedel finns i kosmetika och hygienprodukter, men där finns det gränsvärden Industrin har utelämnat varningsmärkning och information om användningen av konserveringsämnet (MI) i färgen eftersom det inte klassificeras som farligt ämne enligt EU:s förordning om klassificering, märkning och förpackning.

Testfakta: Vissa färger ger från sig anmärkningsvärt höga emissionsämnen till inomhusluften. I ett test har ett laboratorium undersökt hur mycket VOC-ämnen färgerna emitterar till rumsluften. VOC är en grupp lättflyktiga organiska föreningar som lätt förångas i rumstemperatur

Ekobyggportalen: I EU marknadsförs ca 120 000 kemikalier årligen. Bara en liten del av dem är ordentligt undersökta med avseende på dess hälsoeffekter.

Det går inte att vädra bort emissioner från byggkemikalier. Det ger bara en tillfällig lindring. Så länge emissionskällan finns kvar kvarstår problemet och luften kommer att återförorenas gång på gång. Inomhusluften är därför starkt belastad med en cocktail av kemikalier från material och inredning. Men i dag utgör våra hus en fara för oss eftersom vi fyller den med gifter i form av konserveringsmedel och mjukgörare som avges från olika material.

Som historien visar kan man inte förlita sig på att ett hälsovådligt ämne förbjuds. Om det gör det, tar det oftast lång tid och då har ämnet kunnat åstadkomma stor skada.

Konserveringsfri färg! Capafree – första konserveringsmedelsfria moderna vägg- & takfärgen i

Sverige. Caparol lanserar Sveriges första konserveringsmedelsfria, moderna vägg – och takfärger. Anpassade för den moderna målarens medvetna krav på hälsa, miljö och målningsegenskaper.

Upprepad hudkontakt med vanligt förekommande konserveringsmedel misstänks vara orsaken till ökad uppkomst av kontaktallergier och allt fler väljer aktivt att använda produkter utan konserveringsmedel när så är möjligt.

Då ställer jag mig frågan finns det något annat i den här konserveringsmedelsfria färgen som kan ifrågasättas. Alltså, kan denna konserveringsmedelsfria färgen dölja något för brukaren och återförsäljaren som kan påverka och där det kan finnas VOC-ämnen som kan emittera till rumsluften. Har man lovat något som inte håller och att man i snabbt vinstsyfte har lanserat denna färg innan alla erforderliga tester har gjorts. När de lösningsmedelsbaserade färgerna fasades ut kom de vattenbaserade färgerna som skulle vara så bra och som garanterades vara fria från hälsovådliga medel. Som vi i dag inte vet är vad producenterna en gång lovade.

Stockholms Universitet: ”Världens forskare kräver tuffare regelverk för kemikalieanvändning inom EU. Det nuvarande Europeiska regelverket för hormonstörande kemikalier är otillräckligt och kommersiella intressen värderas högre än medborgarnas hälsa.

Bland annat cancer- och sköldkörtelsjukdomar ökar inom de Europeiska länderna och forskarna blir alltmer oroad över hur människor kontinuerligt exponeras för farliga kemikalier. De menar att ökningstakten av endokrina sjukdomar – vilket är sjukdomar orsakade av störningar i mänskliga hormoner- inte kan förklaras av genetik eller livsstilsfaktorer.

Bland de sjukdomar som ökar inom EU och som tros vara kopplade till hormonstörande ämnen finns:

Dålig spermakvalitet – Många unga män i de Europeiska länderna har så dålig spermakvalitet att det påverkar deras chanser att få barn

- Bröstcancer – En dramatisk ökning av bröstcancer i östra och södra Europa
- Cancersjukdomar – Stora öknings av cancer i prostata, testiklar, äggstockar och sköldkörtel i hela EU
- Diabetes – Förekomsten av fetma och typ 2-diabetes ökar i nästan alla medlemsländer

Om hormonstörande ämnen

Människans hormonsystem styrs av de endokrina organen som producerar över 50 olika hormoner. De viktigaste är hypofysen, sköldkörteln, bisköldkörtlarna, binjurarna samt könskörtlarna (äggstockar/testiklar). De är avgörande för till exempel ämnesomsättning, fortplantning, immunförsvar och blodtryck. Endokrina sjukdomar är bland annat diabetes, vissa former av cancer och fetma.

Denna sammanställning grundar sig på det faktum att kemikalier i vår miljö är ett stort hot för mänskligheten och att det finns kemiska riskkällor som påverkar vår hälsa. Det är också viktigt vilka krav som ställs på tillverkare och de som hanterar kemiska produkter.

I politiska sammanhang är det viktigt att man hanterar miljön efter kriterier som sätter människan i centrum och att man fasar ut kemikalier som konstaterats vara hälsovådliga. Information om vilka kemikalier en viss vara innehåller. Alla kemikalier ska ha säkerhetsbedömts. Ställ krav på att farliga kemikalier ska ersättas med säkrare alternativ. Politiska beslut kan vara drivande för att förändringar skall ske.